

DET NY CLARTÉ · SEPTEMBER 2009 SÆRNUMMER

DET NY
Clarté

Artikler af John Holten-Andersen og Minqi Li

SÆRNUMMER KLIMAKRISEN ER HER

Klimakrisen er her

Den er økonomisk og politisk og stiller spørgsmål til vores politiske system. Hvilken strategi skal vi bruge for at overkomme den? Hvordan skal vi organisere vores samfund anderledes, for at overvinde den? Den er menneskelig og filosofisk og stiller spørgsmål ved menneskehedens relation til naturen. Hvordan er det overhovedet kommet så vidt. Hvordan skal vi ændre os for at løse klimakrisen?

Det Ny Clarte stiller skarpt på krisen i dette særnummer. Her bringer vi to artikler, der hver giver et bud på hvorfor denne krise er opstået og hvordan vi kan løse den.

Vi håber på at kunne skabe opmærksom omkring, at denne krise skal løses internationalt og at klimatområde derfor ikke må ende i en ufordelagtig aftale for menneskeheden og for miljøet

Læs mere omkring klimakrisen og hvad der sker på den tænkende venstrefløj på:

www.clarte.dk

Mange grønne ønsker

Det Ny Clarte

- Tidsskriftet for den tænkende venstrefløj

Ud af vækstens vold!

Af John Holten-Andersen

KLIMAFILOSOFI. Kapitalismens stræben efter økonomisk vækst er ikke kun ved at smadre klima og økosystem, men menneskets påduttede fokus på materielt tilegnede symboler og vækst har fremmedgjort det fra de vigtige værdier i livet; nærhed, begejstring og kærlighed. Mennesket må gøre op med væksten og de værdier den bygger på både for klimaets, men også for vores egen skyld. Noget der skal bekæmpes og omformes, så det til sidst ikke kan skelnes fra mennesket selv.

I december måned 2009 skal der som bekendt være klimatopmøde i København. Her vil alverdens ledere samles i et forsøg på at finde en vej ud af den klimakrise som vi med hastige skridt er på vej ind i. Heldigvis ser det ud til at alvoren i situationen er ved at gå op for de fleste, selv for vores egen statsminister der nu angiveligt er blevet "grøn" og derfor rejser verden rundt og taler for en "ambitiøs" aftale. Vi behøver med andre ord ikke længere diskutere hvorvidt der er tale om en krise, ej heller om den er menneskeskabt, men kan i stedet koncentrere kræfterne om det mere fremadrettede, nemlig: Hvad skal vi gøre ved det!

Alligevel er vi en række græsrodder og aktivister, der arbejder for at der ved siden af det officielle topmøde skal være et "Civilsamfundets Klimaforum". For selv om der efterhånden er bred enighed om klimaforandringerens ødelæggende virkninger, så er der langt fra enighed om de grundlæggende årsager og derfor heller ikke om de nødvendige handlinger. Derfor risikerer vi meget vel at man på det officielle topmøde måske bliver enige om nogle i sig selv fine målsætninger, men uden at anviser veje til at nå dem, eller værre: At man anviser de forkerte veje så som atomkraft eller biobrændsler,

som blot vil åbne op for nogle helt nye miljøkatastrofer uden i øvrigt fundamentalt at løse klimaproblemerne. På "Civilsamfundets Klimaforum" agter vi derfor at lægge vægt på de grundlæggende årsager og i forlængelse heraf på de bæredygtige løsninger der holder vand i virkeligheden.

På det overordnede plan er vejen klar, hvilket selv Anders Fogh Rasmussen har indset: Vi skal hurtigst muligt - og det vil sige indenfor en generation - gøre os fri af de fossile brændsler. Det er udfordringen i al sin enkelthed, men at indfri denne kræver til gengæld en omstilling af vore samfund, som er så dybtgående og kompleks at det fortsat er de færreste af os der har povet at se omfanget af denne opgave lige i øjnene.

I større eller mindre grad klammer vi os således fortsat til en forestilling om at vi kan gøre os fri af de fossile brændsler ved, at satse lidt mere på vedvarende energi, optimere energiuudnyttelsen inden for industri og transport og så måske hver især tænke os lidt bedre om i vort daglige forbrug af energi. Alt dette peger naturligvis i den rigtige retning, men det er aldeles utilstrækkeligt til at indfri det overordnede mål hvilket blandt andet de historiske erfaringer viser os. For selvom vi i Danmark over de sidste 20-30 år

har satset ganske meget på netop de nævnte tre indsatsområder, så er vi dog fortsat milevidt fra at være blevet uafhængige af olie, gas og kul, og trods en imponerende satsning på vedvarende energi repræsenterer denne alt inklusivt i dag dog kun ca. 16 % af vort energiforbrug. Derfor har det også vist sig at vi har endog meget svært ved blot at nå det begrænsede Kyoto mål på 20 % CO₂-reduktion i 2012 - uden at skulle købe os til kvoter og aflad uden for landets grænser.

At omstille til en fossilfri økonomi er med andre ord en megaopgave hvis løsning kræver, at vi graver mange spadestik dybere ned i den måde vi har indrettet vore samfund på, end vi hidtil har været villige til at indrømme. For i mere end 100 år har vore samfund tilpasset sig en rigelig adgang til en stadigt billigere fossil energi, som vi endvidere har troet kunne brændes af og sendes ud i atmosfæren stort set uden konsekvenser. På dette grundlag har vi skabt os en energikrævende industri, et energikrævende transportsystem, en energikrævende

offentlig sektor - samt nogle ganske energikrævende vaner i vort private forbrug. Hele det moderne velfærdssamfund hviler således på denne antagelse om en nærmest ubegrænset adgang til billig energi, ja, i mere end 100 år har denne antagelse udgjort den underforståede forudsætning i stort set al videnskabelig, økonomisk og politisk tænkning.

Antagelsen om ubegrænset adgang til billig energi svarer til at sige, at naturen ingen grænser sætter for os. Derfor hænger vor tids enorme energifrådseri nøje sammen med forestillingen om et samfund baseret på grænseløs vækst som jo udgør den fundamentale grundforestilling bag det økonomiske system som vi kalder for kapitalisme. Antagelsen om at naturen ingen grænser sætter for os, indebærer desuden at vi ikke anser naturen for i sig selv at være noget værd hvorfor vi heller ikke tilskriver naturressourcerne nogen nævneværdig værdi. I alle økonomiske kalkulationer har man derfor konsekvent sat naturen uden for regnestykket, hvorfor vi altså tankeløst har kunnet gøre med den som vi fandt for godt.

Naturens tingsliggørelse

Mens naturen således er blevet anset for nærmest værdiløs, er til gengæld de af mennesket konstruerede ting i den grad blevet tilskrevet værdi, ja, desto mere en ting er designet og konstrueret, desto højere økonomisk værdi bliver den tilskrevet. At designe og konstruere en ting er fundamentalt en symbolsk proces, tænk bare på alle de symboler man betjener sig af på en tegnestue, et forskningslaboratorium, en udviklingsafdeling eller en moderne højteknologisk produktionsvirksomhed. Der er altså en nøje sammenhæng mellem en tings økonomiske værdi og antallet af symbolske operationer, der er medgået til dens frembringelse hvilket også forklarer hvorfor naturen i sig selv ikke har nogen økonomisk værdi, for der er jo ikke nedlagt så meget som et eneste symbol i den. Naturen er kropslig og sanselig - hvorfor den netop ikke er symbolsk.

John Holten-Andersen. Lektor på DTU, medstifter af initiativet "Civilsamfundets Klimaforum" samt medlem af det vækstkritiske netværk "Modvækst".

Det er derimod en teori, der begrebsliggør naturen, en metode der måler på naturen, en model der kan regne på naturen eller en rapport der beskriver naturen - hvorfor sådanne rent symbolske "ting" som bekendt tilskrives ret stor værdi. Men når vi på denne måde sætter naturen på symbolsk formel, så er den ganske enkelt ophørt med at være natur. Den er i stedet blevet til ord, begreber og tal - hvilket er selve forudsætningen for at vi kan manipulere med den og gøre den til ting. Ganske forfærdeligt mange ting.

Det er også forudsætningen for at vi kan gøre den til penge, for hvad er penge andet end et symbol, oven i købet det mest abstrakte symbol der tænkes kan. Den fremadskridende tingsliggørelse af naturen - som udgør selve essensen i det vi kalder for økonomisk vækst - handler således i sidste ende om penge. Om at blive stadigt rigere i alt det der kan hæftes en pengepris på, som er alt det der kan måles og vejes, som igen er alt det der kan begrebsliggøres som en "ting" og sættes på symbolsk formel. Og netop det er jo, hvad vi er i fuld gang med at gøre i dag: Vi måler, vejer og begrebsliggør - ikke bare naturen, men alle sider af tilværelsen - hvilket indebærer en gennemgribende tingsliggørelse af hele vort liv, som igen betyder at alt efterhånden gøres op i penge. Derfor er kapitalen i dag trængt ind i alle afkroge af vor tilværelse og har gjort os alle til forbrugere af "ting". Stadigt flere og stadigt mere symbolske ting.

Man kalder dette samfund for et videns-

samfund, et informationssamfund eller sågar et symbolsamfund, og der har været fremført mange luftige forestillinger om at dette med tiden ville blive til et mere og mere immaterielt samfund der gjorde sig fri af industrisamfundets tunge miljøbelastninger. Men det var og forbliver en illusion hvilket realiteterne da også til fulde har vist. Sandheden er nemlig at det kræver megen energi og store mængder naturressourcer at frembringe, lagre, vedligeholde og formidle symbolsk information. Det kan man for eksempel overbevise sig om ved at se på hvor megen teknologi, hvor mange ressourcer og hvor megen energi der skal til for at frembringe og transmittere et tv-indslag af blot eet minuts varighed.

Det moderne symbolsamfund er så naturbelastende som nogensinde, men samtidig er vi blevet nærmest blinde for det eftersom vi mentalt er blevet næsten fuldstændig indhyllet i symbolernes virkelighedsfjerne univers. Vi mærker således ej længere naturen på vor egen krop hvorfor vi er bragt til at tro at vi kan manipulere med den, som var den et rent symbol. Derfor tror vi også, at vi uantastet kan fortsætte en stadigt mere grænseløs økonomi, hvor akkumulationen af ting, penge og symboler kan fortsætte i det uendelige.

Alternativet til vækstens vold

End ikke klimakrisen - eller alle de andre økologiske kriser vi står overfor - synes at kunne rokke ved denne blinde tro på vækst. Nu kalder man det i stedet for "bæredygtig vækst" eller "grøn vækst" og tror dermed

at den hellige grav er velforvaret. Med denne moderne form for Orwell'sk ny-sprog forsøger man altså at bilde sig selv og os andre ind at man sådan bare kan erstatte de fossile brændsler med "alternative" energikilder, og så ellers fortsætte som om, at intet var forandret. Men det er og forbliver en illusion. Desværre er det en illusion som endnu trives over stort set hele det politiske spektrum og i stort set hele den økonomiske, administrative og akademiske elite.

I virkelighedens verden findes der ikke nogen "alternativ" energikilde der i mængde og pris kan erstatte de fossile brændsler. Og selv hvis der gjorde, så ville udnyttelsen af den til fordel for fortsat økonomisk vækst ikke være bæredygtig. For det er jo ikke alene klimaet der i dag er truet, det er også havmiljøet, ferskvandsmiljøet, skovmiljøet, jordmiljøet – kort sagt hele det økologiske system. Og det skyldes den generelle rovdrift på naturen som den grænseløse vækst har ført med sig.

Derfor er vi ganske enkelt nødt til at sadle om nu, hvis vi da mener, der skal være en anstændig fremtid for vore efterkommere. Men vi kan ikke for alvor sadle om, med mindre vi griber dybt i egen barm og begynder at vriste os fri af dette vækstens tyranni.

At komme ud af vækstens vold er det 21. århundredes store kulturelle og politiske udfordring – men det projekt behøver hverken være surt eller kedeligt. Tværtimod er det i bund og grund et livsbekræftende projekt. For det handler jo ikke kun om at vi skal til at lægge bånd på os selv af hensyn til naturen uden for os selv, nej det handler nok så meget om at vi skal til at finde tilbage til naturen i os selv. Det er nemlig ikke kun livet derude der lider under vores grænseløse jagt efter penge, symboler og ting, det gør vi i høj grad også selv som de kropslige og sanselige væsener vi i bund og grund er.

Mens naturen gisper efter vejret, er vi mennesker således ved at gå til i stress, depressioner og andre såkaldte 'livsstilssygdomme'. Det er ikke noget tilfælde, for den fremadskridende tingsliggørelse af naturen indebærer helt uomgængeligt en tilsvarende tingsliggørelse

af vort eget liv. I jagten efter stadig flere symbolske ting er vi nemlig tvunget til at lægge vor egen krop i lænker, for i bund og grund er det ikke mere af det, den længes efter. Tværtimod længes vi som kropslige væsener efter at kunne være til som kød og krop, dvs. at mærke og blive bemærket, at røre og blive berørt, at bevæge og blive be-væget, at favne og blive favnet, kort sagt: At elske og blive elsket. Og intet af dette er muligt med mindre vi er kropsligt og sanseligt tilstede i vort liv hvilket vi jo netop ikke er når vi hele tiden halser efter penge, symboler og ting.

At gøre os fri af vækstens tyranni indebærer derfor, at vi geninstallerer et kropsligt nærvær i vort liv hvor vi fordyber os i det vi gør og tager vare på dem og det vi omgås, herunder ikke mindst naturen. Det betyder bl.a. et opgør med den fjern- og topstyring og det kontrolvælde og minuttyranni som efterhånden har sat sig igennem på stort set alle private og offentlige arbejdspladser, og som nu truer med at tage både arbejdsglæden, omsorgen og ansvaret fra folk. Vi vil have stoltheden tilbage i vort arbejde og kunne kæle for det vi gør hvilket betyder at vi må til at sige NEJ til alt det sjusk og alt det bras som vi i dag tvinges til at lave.

At gøre op med tingsliggørelsen og kommercialiseringen af stadig større dele af vor tilværelse er således på ingen måde et asketisk afsavnsprojekt, men tværtimod et projekt, hvor vi igen lærer at leve, hvad Grundtvig kaldte et "jævnt og muntert virksomt liv på jord". At omstille vore samfund til, at vi hver især og tilsammen kan leve et mere ydmygt og nøjsomt liv på jord, er grundforudsætningen for, at vi kan gøre os håb om, at løse de globale miljø- og klimaproblemer. Men det er også forudsætningen for, at vi igen kan begynde at fornøje os med livet, som det er, frem for hele tiden at skulle designe og konstruere det symbolske. Selvom vi stensikkert bliver fattigere i både ting og penge, vil vi derfor i bund og grund få et rigere liv.

Det er dette perspektiv, vi må forsøge at rejse frem mod topmødet i København til december, for herom handler i sidste ende miljø- og klimakampen. Naturkamp er og bliver kulturkamp. God kamp!

Klimaforandringer, og grænser for vækst

Af **Minqi Li**, Adjunkt i politisk økonomi ved University of Utah i Salt Lake City.

KLIMAREGNSKAB. *Temperaturstigningen skal stabiliseres for at undgå en voldsom økologisk katastrofe, det kræver vidtgående nedskæringer i energiforbrug og CO₂-udledning. Ud fra forskellige økonomiske scenarier argumenteres der for, at dette ikke kan forenes med økonomisk vækst. Hvormed det er uforeneligt med kapitalisme, der kræver fortsat vækst for at udligne systemets indbyggede modsætninger.*

I 2007 udgav FN's klimapanel (IPCC) en rapport som bekræftede at menneskelige aktiviteter (hovedsagelig på grund af fossile brændstoffer og udvikling i landbruget) med stor sandsynlighed bærer ansvaret for den globale opvarmning der har fundet sted siden industrialiseringen. Under den nuværende økonomiske og sociale udvikling er verden på vej mod en økologisk katastrofe uden fortilfælde.¹

Hvis vi ønsker at begrænse den globale op-

varmning til 2-2.4°C (i forhold til temperaturen før industrialiseringen) er det nødvendigt at stabilisere kuldioxidækvivalenten (CO₂e) i atmosfæren på 445-490 ppm (totaleffekten af CO₂ og andre drivhusgasser iberegnet). Dette forudsætter til gengæld at hele verdens udledning af CO₂ topper mellem år 2000 og 2015, og at den i 2015 er faldet med 50-85% i forhold til år 2000. Verdens samlede CO₂-udledning er vokset med ca. 3% om året siden år 2000. Hvis den nu-

Figur 1. Stabilisering af CO₂e i atmosfæren på 490 ppm, 2010-50: De nedenstående scenarier bygger på forskellige niveauer af reduktion i udlednings- og energiintensitet, og de årlige økonomiske vækstrate som disse tillader.

	Fald i udledningsintensiteten	Fald i energiintensiteten	Maksimal økonomisk vækstrate
Historisk (1973-2005)	0,3%	0,9%	3,0%
Scenarie 1	1,0%	1,0%	-0,4%
Scenarie 2	1,0%	1,5%	0,1%
Scenarie 3	1,0%	2,0%	0,6%
Scenarie 4	1,7%	1,0%	0,3%
Scenarie 5	1,7%	1,5%	0,8%
Scenarie 6	1,7%	2,0%	1,3%
Scenarie 7	2,7%	1,0%	1,3%
Scenarie 8	2,7%	1,5%	1,8%
Scenarie 9	2,7%	2,0%	2,3%

Kilde: Historiske data vedrørende global økonomisk vækst, energiforbrug og CO₂-udledning stammer fra Verdensbankens World Development Indicators Online, 2008

værende tendens fortsætter, vil der i 2010 blive udledt 34% mere CO₂ end i år 2000. Deraf følger at udledningen – hvis CO₂e skal stabiliseres på 445-490 ppm² – nødvendigvis må falde med 63-89% i forhold til tallene for 2010.

Begrænsninger for vækst og akkumulation

Spørgsmålet er om disse målsætninger kan nås så længe vi opererer inden for det kapitalistiske verdenssystem med dets konstante stræben efter økonomisk vækst og kapitalakkumulation? På figur 1 kan man se adskillige alternative scenarier, der alle er konsistente med en 63 procent reduktion af CO₂-udledningen (og som altså ville gøre det muligt at stabilisere CO₂e i atmosfæren på 490 ppm), forudsat at den verdensomspændende CO₂-udledning topper i 2010 og derefter falder. Det er med andre ord hensigten at pege på en række mulige kombinationer af energiintensitet³, udledningsintensitet⁴ og graden af økonomisk vækst, som vil gøre det muligt at nå målsætningen om at stabilisere CO₂e-niveauet på 490 ppm. Disse scenarier er ganske vist hypotetiske og baseret på optimistiske antagelser, men de viser med al ønskelig tydelighed hvor dramatiske ændringer der må finde sted, hvis CO₂-niveauet skal kunne stabiliseres. De illustrerer det umulige i at nå en fornuftig målsætning for stabilisering af klimaet, hvis dette skal foregå på den økonomiske væksts og kapitalakkumulationens præmisser.

På mange områder er det teknisk set meget vanskeligt (hvis ikke umuligt) at erstatte det direkte forbrug af fossile brændstoffer med elektricitet. Ikke desto mindre forudsætter alle de nævnte scenarier at 50% af slutforbruget af fossile brændstoffer i 2050 vil være erstattet med elektricitet. Desuden er den optimistiske antagelse i flere af scenarierne – på trods af begrænsningerne med hensyn til biomasse, atomkraft og vedvarende energi – at 50, 75 eller 100% af den elektricitetsforbrugende generation der nu benyttes sig af fossile brændstoffer, vil have lagt disse på hylden i 2050 (set i forhold til de gennemsnitlige fald i CO₂-udledning, dvs.

henholdsvis 1, 1,5 og 2% årligt). Med et fald på 33% i energiforbrug ville det globale gennemsnit i forhold til effektiv energiudnyttelse nærme sig det nuværende gennemsnit for "højtudviklede" kapitalistiske samfund. Med en 45 eller 55 procent reduktion, ville det globale gennemsnit blive sammenligneligt med det nuværende niveau for effektiv energiudnyttelse i vesteuropæiske lande.⁵

Ud fra den formodede nedgang i udledning og energiintensitet, bliver det muligt at beregne den maksimale økonomiske vækstrate der svarer til målsætningen for udledningsreduktion. For eksempel kan vi i scenarie 1 antage at halvdelen af elektricitetsfrembringelsen, der nu opnås ved hjælp af fossile brændstoffer, i 2050 vil være erstattet af andre energiformer (forudsat at udledningsintensiteten falder med i gennemsnit 1% om året), og at energiintensiteten falder med i gennemsnit 1% om året. I så fald ville det være nødvendigt at den årlige vækstrate, for at muliggøre en udledningsreduktion på 63% fra 2010 til 2050, ikke oversteg -0,4%. Det vil sige at økonomien skal ud sættes for negativ vækst. Samme tendens ser vi, hvis vi i scenarie 9 antager at 100% af elektricitetsfrembringelsen, der opnås ved hjælp af fossile brændstoffer, i 2050 er blevet erstattet af alternative energiformer (forudsat at udledningsintensiteten falder med i gennemsnit 2,7% om året) og energiintensiteten falder med i gennemsnit 2% om året; i så fald må den årlige økonomiske vækstrate ikke overstige i gennemsnit 2,3%.

Ud fra figur 1 er det tydeligt at det formodede fald i udlednings- og energiintensitet i begge tilfælde er langt mere drastisk end hvad den globale kapitalismes historiske udvikling hidtil har givet belæg for. Set i forhold til hvordan det globale økonomiske system normalt opfører sig – business as usual, som klimapanelet kalder det – er de ovenfor nævnte antagelser, med andre ord, meget optimistiske. I de fleste scenarier kræves det, at den globale vækst mindskes kraftigt og, i et enkelt tilfælde, at den ligefrem er negativ. Samtidig antages det at

niveauet for både udledningsintensitet og energiintensitet falder mere end det hidtidige gennemsnit - meget mere når det gælder udledningsintensiteten - hvor scenarierne er baseret på en forbedringsratio på mindst tre gange (og op til ni gange) den hidtidige ratio. Hvis vi tager med i vore overvejelser at verdens befolkningstal stiger med ca. 1 % om året, vil kun de allermost optimistiske scenarier medføre positiv økonomisk vækst.

Selv hvis et af disse særdeles optimistiske scenarier holdt stik med hensyn til stabilisering af CO₂-mængden i atmosfæren, ville temperaturen ifølge IPCC's skøn stadig stige med 2,4°C om året. Nok så vigtigt tager IPCC's forudsigelser ikke højde for den sen-

este udvikling: En del af isen i de arktiske områder vil med stor sandsynlighed smelte, og havet i Arktis vil derfor optage mere varme. Hvis den atmosfæriske koncentration af CO₂e ligger på 490 ppm, vil den globale opvarmning sandsynligvis være på 2,7°C (snarere end de 2,4°C som IPCC-rapporten forudser), hvilket ligger faretruende tæt på 3°C og dermed, ifølge klimaforskeren James Lovelock, føre til et verdensomspændende masseselv mord.

Hvis målet er at stabilisere koncentrationen af CO₂ i atmosfæren på 445 ppm i stedet for 490 ppm, vil udledningsniveauet nødvendigvis skulle falde med 89% og ikke blot 63%. Selv hvis målsætningen om 445 ppm blev nået, ville temperaturen stadig stige

Figur 2. Forskellige niveauer for udledningsreduktion i kombination med global økonomisk vækst (stabilisering af CO₂e i atmosfæren på 445 ppm, 2010-50, årligt ændringsniveau).

	Fald i udledningsintensiteten	Fald i energiintensiteten	Maksimal økonomisk vækstrate
Historisk (1973-2005)	0,3%	0,9%	3,0%
Scenarie 1	1,0%	1,0%	-3,4%
Scenarie 2	1,0%	1,5%	-2,9%
Scenarie 3	1,0%	2,0%	-2,4%
Scenarie 4	1,7%	1,0%	-2,7%
Scenarie 5	1,7%	1,5%	-2,2%
Scenarie 6	1,7%	2,0%	-1,7%
Scenarie 7	2,7%	1,0%	-1,7%
Scenarie 8	2,7%	1,5%	-1,2%
Scenarie 9	2,7%	2,0%	-0,7%

Kilde: Historiske data vedrørende global økonomisk vækst, energiforbrug og CO₂-udledning stammer fra Verdensbankens World Development Indicators Online, 2008

med 2°C (i forhold til den førindustrielle periode). Det ville uundgåeligt medføre store naturkatastrofer, muligvis med uoverskuelige klimatiske konsekvenser til følge. Hvis klimaet virkelig skal stabiliseres og der skal skabes en tilstrækkelig sikkerhedsmargin, er det nødvendigt med en langt mere drastisk nedsættelse af CO₂-udledningen.

På figur 2 ses de alternative scenarier for udledningsreduktion i forhold til økonomisk vækst, som svarer til en 89 procents udledningsreduktion. I øvrigt gælder de samme antagelser som i figur 1. Det viser sig at verdens økonomiske vækst i alle tilfælde må være negativ. I scenarierne 1-3 (hvori det formodede fald i udledningsintensitet og energiintensitet er tydeligt optimistisk i forhold til hvad den globale kapitalisme hidtil har givet os belæg for), må verdensøkonomien "skrumpe ind" fra to-tredjedele til tre-fjerdedele efter 2010 for at målsætningen for udledningsreduktion skal kunne nås. Alt i alt synes både figur 1 og 2 at pege på det umulige i at forene målsætningen for stabilisering af klimaet med den kapitalistiske verdensøkonomis endeløse vækst. Det kapitalistiske system kan per definition ikke operere med en stagnerende (for slet ikke at tale om negativ) vækst.

Klimaforandringernes politik

Fra et rent teknisk synspunkt, ville den enkleste løsning på klimakrisen være at sætte en øjeblikkelig stopper for al økonomisk vækst og begynde en systematisk nedskæring i verdens forbrug for at begrænse udledningen af drivhusgasser. Der er ingen tvivl om, at dette kan gøres med den eksisterende teknologi. Hvis al den nuværende og potentielt tilgængelige teknologi til afvikling af fossil energi introduceres så hurtigt som muligt overalt i verden, burde det stadig være muligt at opfylde de basale behov for hele verdens befolkning, selv med en "indskrumpet" verdensøkonomi (scenarierne 1-3 i figur 2 vil omtrent svare til en tilbagevenden til 1960'ernes materielle levestandard). Imidlertid vil der i det kapitalistiske system, så længe produktionsmidlerne er under kap-

italisternes kontrol, være incitamentstrukturer såvel som et politisk og økonomisk pres, der dikterer at kapitalisterne bruger en stor del af det økonomiske overskud på at akkumulere kapital. Medmindre overskuddet kommer under samfundets kontrol, kan denne ophobning af kapital (og dermed den økonomiske vækst) ikke afværges. Desuden må vi spørge os selv, om det overhovedet er muligt for en kapitalistisk verdensøkonomi, med dens enorme indkomstmæssige uligheder og den ulige fordeling af velstand, at foretage en systematisk nedskæring i forbruget og samtidig sørge for at imødekomme flere milliarder menneskers basale behov? Den økonomiske vækst er uundværlig for kapitalismen, idet det er dens eneste mulighed for at udligne systemets indbyggede sociale modsigelser.

En fremtidig socialismen ville uden tvivl fungere bedre end de historiske udgaver af socialismen mht. demokrati og økonomisk effektivitet – men i lyset af den nuværende miljøkrise er spørgsmålet om "effektivitet" simpelthen ikke relevant. Det vigtige spørgsmål er: kan socialismen sørge for mad, uddannelse og sundhedsfremme for alle mennesker her på Jorden? Vi ved at tidligere udgaver af socialismen faktisk kunne, og i Cuba sker det stadig på trods af mangel på ressourcer.

Kapitalismen har altid fejlet på dette punkt, og hvis den globale miljøkrise ikke bliver overvundet, vil hele menneskeheden blive offer for kapitalismens svigt. Hvad venter vi egentlig på?

1. FN's Klimapanel (IPCC), "Summary for Policymakers of the Synthesis Report of the IPCC Fourth Assessment Report," November 2007, www.ipcc.ch.
2. 'Parts per million', dvs. 'dele per million'.
3. Den energimængde der bliver forbrugt i samfundet.
4. Den CO₂ der udledes ved fremstilling af energi.
5. I forhold til Key World Energy Statistics, i 2005, målt i år 2000 US dollar, var energiintensiteten i OECD landene 37% under verdensgennemsnittet, Frankrig 41% under gennemsnittet, Tyskland 44% under gennemsnittet og England 56% under gennemsnittet.

Hvis du vil vide hvad der sker på den tænkende venstrefløj

CLARTE.DK

Tilbud:

Betal for to blade og få det sidste gratis
Kun 100kr. for 2+1 grundige analyser
og kontante synspunkter

Opgiv:

navn og adresse og indbetal 100kr.
til giro/bank nr:
1551 - 10189179

Mail:abonnement@clarte.dk

Redaktør: Christian Borum
Kontakt: kontakt@clarte.dk
Layout: Suss Larsen
Forside illustration: Steen Flemming Jørgensen
Øvrige illustrationer:
www.clarte.dk
Skribenter: Minqi Li og John Holten-Andersen

